

[التذكرة في احوال الموتى وامور الآخرة](#)

نوشته: امام الحافظ القرطبي.
تصحيح و تعليق: احمد مُرسى.
ناشر:.

شمار صفحه ها:.

قرطبي، از مفسران بزرگ اهل سنت و پير و مذهب مالك است. دانشمنداني كه به بيوگرافي وي اشاره کرده اند، او را به اوصاف حميده، تبحر در علوم، بويژه تفسير، ستوده اند(31).
زركلي مي نويسد:.

(وي، مردصالح، متعبّد از اهل قرطبه است كه در شرق مينة ابن خصيب (در شمال اسيوط مصر) اقامت گزيده و در همان جا وفات كرد. انسان پارسا و كم مؤنه اي بوده كه با يك لباس در جامعه حضور مي يافته و داراي تأليفات زيادي است... از جمله: التذكرة باحوال الموتى واحوال الآخرة(32).

كتاب التذكرة، در دو مجلد، در مصر چاپ شده كه بخشي از جلد دوم آن، درباره حضرت مهدي(عج) است. مؤلف در جلد دوم، تحت عنوان: (ال خليفة الكائن في آخر الزمان المسمي بالمهدي وعلامة خروجه) رواياتي كه صحابه از رسول خدا(ص) درباره خليفه آخر الزمان و نشانه هاي ظهور او، نقل کرده اند، گرد آورده است.

در بابهاي ديگر، به موضوعاتي به شرح زير اشاره دارد:.

فتنه بين مغرب و مشرق، خروج سفيناي، جريان لشكر كشيها و... .

در مورد اين گونه روايات، از قول حافظ ابوالخطاب بن دحيه مي آورد:.

(اين گونه مسائل، از قول پیامبر(ص) مستند موثقي نداشته و از پیامبر(ص) نرسیده است و بيان آن، انسان را از عدالت ساقط مي كند، مگر نقل آن از باب امانت باشد و صحت و سقم به مؤلف برگردد).

در اين كتاب، تناقضها و ناسازگاريهاي بسياري ديده مي شود. مثلاً آمده: دجال، در سال سيصد، ظهور مي كند، و مسائل ديگري كه نادرستي آنها آشكار است.

سپس داستان خروج سفينايي و خروج (دابه) را كه حذيفه از قول پیامبر(ص) نقل مي كند، به بوته نقد گذارده و مي نويسد:.

(از اين خبر، بوي جعل استشمام مي شود و مسأله پر از جعليات و اسرئيليات است كه انسان از سياه كردن كاغذ به آن آبي دارد).

سپس روايات ساختگي و دروغ را كه با عقل و فطرت سالم، ناسازگارند، مشخص مي كند.

باب ديگري گشوده درباره مهدي(عج) و كساني كه زمينه حكومت وي را مهيا مي سازند. در اين باب، رواياتي كه از علي(ع)، ثوبان، عبدالله بن الحارث بن جز الزبيدي از رسول اكرم(ص) نقل شده، گردهمي آورد.

در باب ديگر، رواياتي از پیامبر(ص) درباره ويژگيهاي مهدي(عج)، اسم عطايا، درنگ وي، خروج با عيسى(ع)، كشتن دجال و... نقل مي كند.

آن گاه تحت عنوان: (فصل)، روايت (لامهدي إلا عيسى) را نقل مي كند و آن را معارض با روايات ديگر مي داند و در مقام نقد، روايت را از نظر سند، ضعيف مي شمرد و رواياتي كه بيانگر ظهور آن حضرت هستند و وي را از عترت پیامبر(ص) و فرزند زهرا(س) مي دانند، را صحيح، متواتر، نص و مقدم بر (روايت) لا مهدي إلا عيسى مي شمارد.

در پايان، اين دو دسته از روايات را به اين گونه خواسته جمع كند:.

(يحتمل ان يكون قوله عليه الصلاة والسلام، ولا مهدي الا عيسى اي لا مهدي كاملاً معصوماً إلا عيسى وعلي هذا تجتمع الاحاديث ويرتفع التعارض).

احتمال دارد منظور از روايت: (لا مهدي إلا عيسى)، يعني مهدي كامل و معصوم، جز عيسى نيست. بنابراين، ميان روايات جمع مي شود و تعارض بين روايات برطرف مي گردد.

البته اين جمع از دیدگاه شيعه، پذيرفته نيست و قابل مناقشه است. در بابهاي ديگر، موضوعاتي به شرح زير آمده:.

محل ظهور حضرت مهدي، نشانه هاي خروج مهدي(عج)، بيعت با حضرت در دو مرحله، درگيري و قتل سفيناي، سرزمينهايي كه حضرت به

تصرف در مي آورد، چگونگي فتح قسطنطنيه، نشانه هاي خروج دجال، نزول حضرت عيسى(ع)، كشتن دجال، مقدمات قيام قيامت و نشانه هاي آن.
مؤلف، در پايان تحت عنوان: (فصل) نشانه هاي قيامت را از نظر علماء ياد آور شده و نشانه هاي پايان دنيا را بر شمرده است.